

Film és rekreáció 2. – A mozi jelene (és jövője?)

Film and recreation 2. – Present (and future?) of cinema

ÖSSZEFOGLALÁS:

A Covid19 járvány miatti lezárások és szabályozások átstrukturálták többek között a rekreációs filmnézés piacát is. A jelenléti / offline mozi társas és környezeti rekreációs többlet hatásait helyettesíteni voltak kénytelenek a nézők az otthon elérhető minőséggel. Az előző lapszámban bemutatásra került a járvány hatására jelentősen csökkent számokat tükröző offline mozi statisztika is. Jelen cikk hangsúlyosan egy hiánypótló keresleti felmérés megállapításait mutatja be a fenti strukturális változások tükrében. S egyúttal megpróbál választ adni arra a kérdésre, van-e jövője a fizikai / offline mozinak az online szolgáltatókkal szemben, avagy mellett.

Kulcsszavak: világjárvány, rekreáció, kultúra, filmek, SVoD

ABSTRACT:

Closures and regulations due to the COVID-19 epidemic have restructured the market for recreational watching movies, among other things. Viewers were forced to replace the social and environmental recreation effects of the on-site / offline cinema with the quality available at home. In the previous issue of this magazine also offline cinema statistics were published, reflecting numbers significantly reduced because of the epidemic. This study highlights the findings of a gap-filling demand survey in view of the above-mentioned structural changes and is trying to answer the question of whether physical / offline cinema has a future vis-à-vis or next to the online service providers.

Keywords: pandemic, recreation, culture, movies, SVoD

Szerző / rovatvezető:
DR. MAGYAR MÁRTON
egyetemi adjunktus
ELTE Egészségfejlesztési
és Sporttudományi Intézet
1117 Budapest,
Prielle Kornélia u. 47–49.
IT Campus F épület, 3. emelet
magyar.marton@ppk.elte.hu
Érdeklődési kör: animáció,
turizmus, zene, tánc, színház
Fotó: Háromi Zsófia

Szerző:
REINER ZSÓFIA
2022 januárjában záróvizsgázó,
végzős hallgató
ELTE Sport- és
rekreációs szervezés BSc
zreiner68@gmail.com
Érdeklődési kör: sport, egészség,
gasztronómia, kultúra, művészet

BEVEZETÉS

A filmnézés alapvetően a rekreáció passzív tevékenységei közé sorolható (*Herpainé Lakó, 2015*), ám műelemzéssel, játékos feldolgozással (pl. kvíz, jelmezes szerepjáték stb.) aktív programmá tehető. Fritz (2019) rendszertanában pedig a kulturális főcsoport szellemi alcsoportja, illetve a társasági, egyéni tevékenységeken belül az összejövetelek egyik példájaként kategorizálható. Egy, az érdeklődési körünkkel megegyező film megtekintése a szórakoztatáson túl színesebbé teszi a mindennapjainkat, és akár új tudás birtokosaivá is tehet minket (*Peszeki – Papp-Zipernovszky, 2017*).

A hagyományos (*vagy beltéri*) mozi (*régebbi elnevezéssel filmszínház*) „filmek nyilvános, nagyobb közösség előtti vetítésére alkalmas helyszín, többnyire egy épületen belül lévő termék csoportja, vagy különálló épület”

(*Fritz, 2015*). Ezeknek első formái az ún. művész (*art*) mozik voltak, amelyek a multiplex mozik megjelenésével jelentős piacvesztést szenvedtek el. Egyedi formát jelentenek például az autós- és kertmozi, az ágymozi és a tetőtéri/rooftop cinema (*Gösi – Magyar, 2019*), valamint a különleges szenzoros, érzékszervi rekreációs hatásokat generáló szabadterei mozik (*Magyar, 2016*), amelyek a „pláza mozik” mellett szintén kevésbé reprezentáltak napjainkban.

Ahogy korábban már bemutatásra került, a filmnézési színterek között a „hétköznapi” rekreációként és a turizmus keretében végzett filmnézés, az egyéni és társas környezetben végzett filmnézés mellett a Covid19 járvány hatására felgyorsult piaci szerkezetváltás kapcsán az offline / fizikai / valós helyszíni mozi mellett a virtuális térben végzett filmnézés is beékelődött szabadidő-fogyasztásunkba (*Magyar, 2021*).

Az SVoD-fogyasztás megnövekedése különösen a Netflix szolgáltatónál jelentős: a 2021. év elejére több mint 200 millió előfizetővel rendelkezett (MTI, 2021), s az emelkedés töretlennek mondható, a korlátozások feloldása, enyhítése ellenére is. A 2021. év III. negyed-évének végére már 214 millió megrendelő csatlakozott a szolgáltatóhoz (Ikker, 2021).

A pandémia hatására megnövekedett otthoni szabadidő következtében az olyan rekreációs tevékenységeink, mint például az olvasás vagy a virtuális játékok mellett a tv-, film- és sorozatnézés ideje is jelentősen megemelkedett (Gósi, 2020; Gósi – Magyar, 2020, Haroon – Rizvi, 2020).

A kutatások többnyire egészségügyi, pénzügyi aspektusból történnek, médiafogyasztási, rekreációs vonatkozásokat nem találtunk a publikációkban.

MÓDSZEREK

A filmnézési, -fogyasztási szokások változását a pandémia tükrében egy online elérhető kérdőívvel (ELTE-KEB: 2021/337) próbáljuk feltérképezni 2021. június 22. óta folyamatosan. A jelenlegi adatfeldolgozási időszak vége 2021. október 13., amely információk (N=188) a „karantén időszakra” / a harmadik hullámra, majd az „újrainyítás” időszakára vonatkoznak.

A statisztikai adatok elemzése MS Excel szoftverrel, az adatsűrítés és szemléltetés pedig saját készítésű diagramokkal történt.

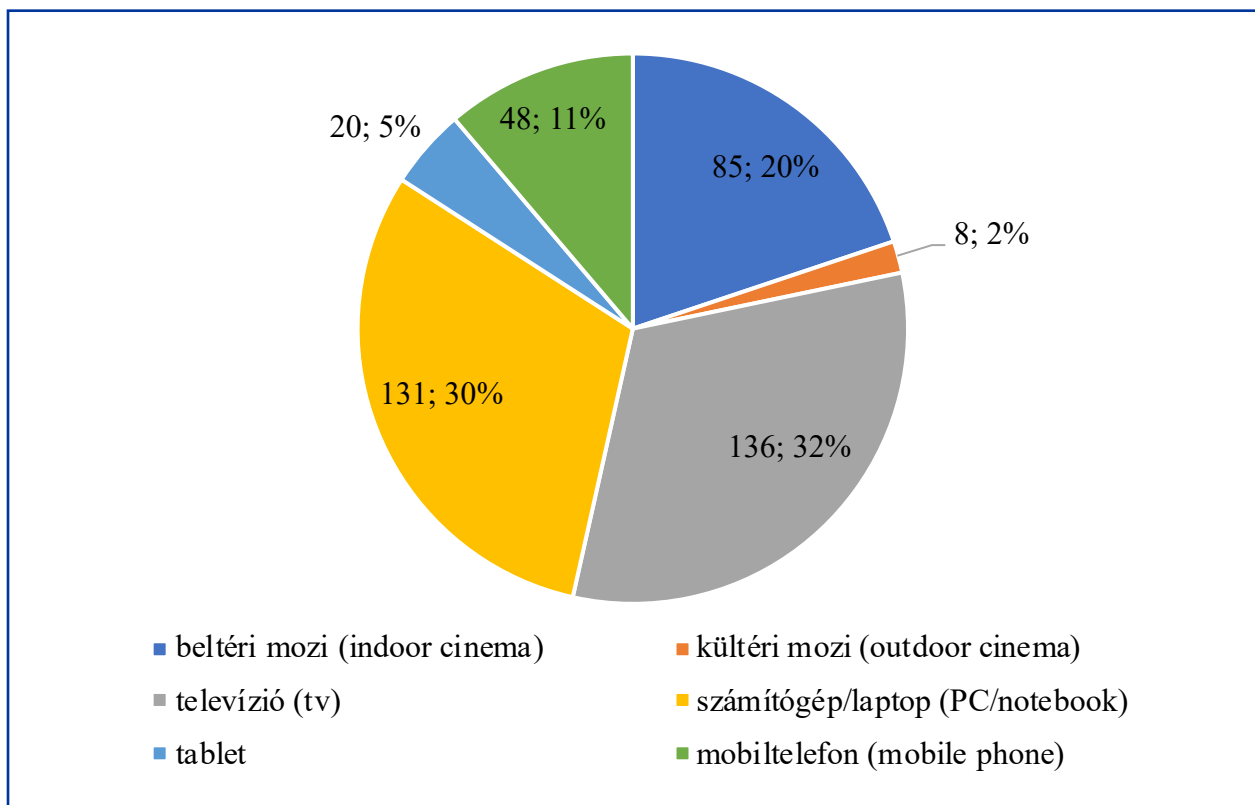
A tanulmány célja szemléltetni, hogy a pandémia megjelenése milyen hatással volt a válaszadók filmnézési szokásaira. Célkitűzéseink közé tartozott megvizsgálni az alábbi kérdéseket: Mennyire elterjedtek napjainkban az egyes filmnézésre alkalmas színterek? Milyen a film- és sorozatnézési struktúra, illetve annak rendszeressége a pandémia előtt és után?

EREDMÉNYEK

Kvantitatív, leíró keresztmetszeti kutatásunkban többségében fiatal (n18-25év=94; 50,0%), női (136; 72,3%), vidéki településen élő (132; 70,2%), minimum középfokú végzettséggel (185; 98,4%) és átlagos jövedelemmel (2021. januári adat szerint nettó 273 300 Ft) rendelkező (76; 40,4%) válaszadók vettek részt.

A megkérdezettek 84,0%-a (158 fő) körében a film- és sorozatnézés közkedvelt szabadidő-eltöltési formát jelent. Általános rekreációs életmódjukat tekintve nem fedezhető fel különbség az inkább passzív (n=80) és az inkább aktív (n=78) forma között.

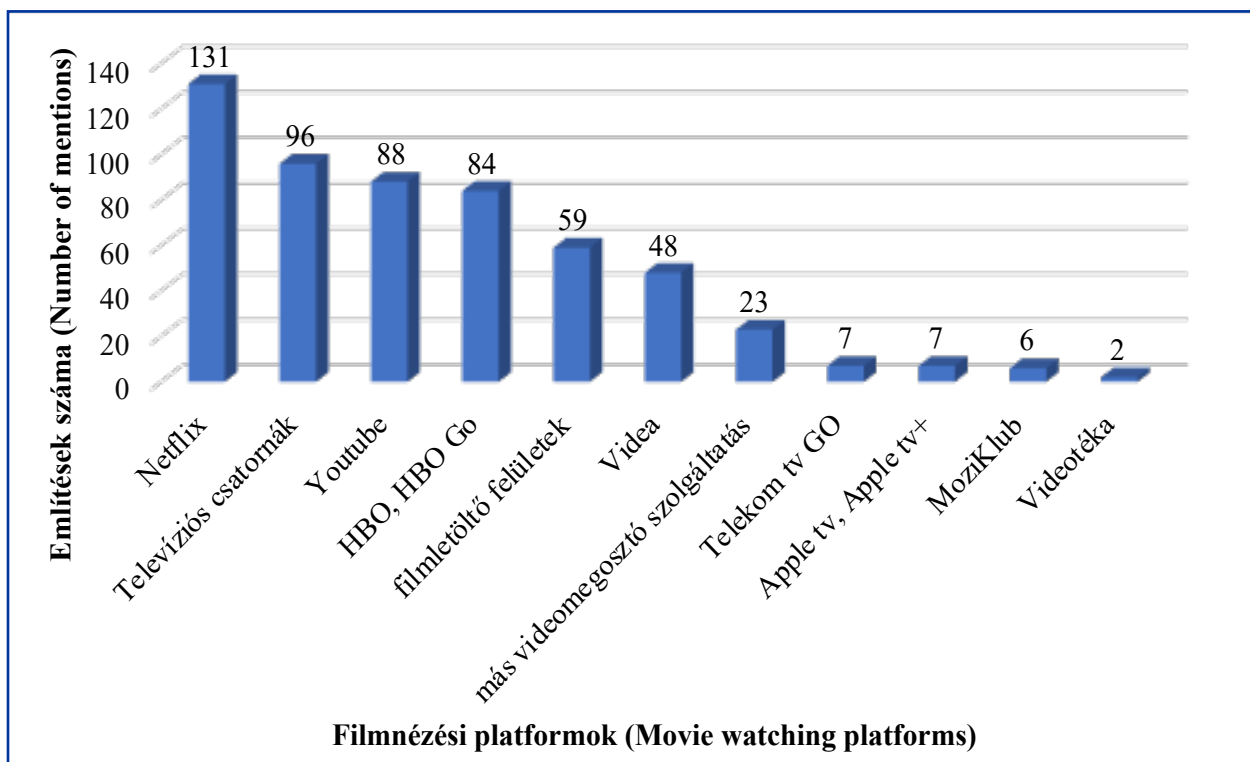
A válaszadók többségében tv-ben, számítógépen/laptonon, valamint beltéri moziban szoktak filmeket, sorozatokat megtekinteni. Meglepően kicsi arányt mutat körükben a kültéri, szabadtéri mozi. Számítógépen/laptonon dominánsan a 18-25 éves korosztály (n=51; 38,9%) néz filmeket, akárcsak mobiltelefonon (n= 32; 66,67%). (1. diagram)

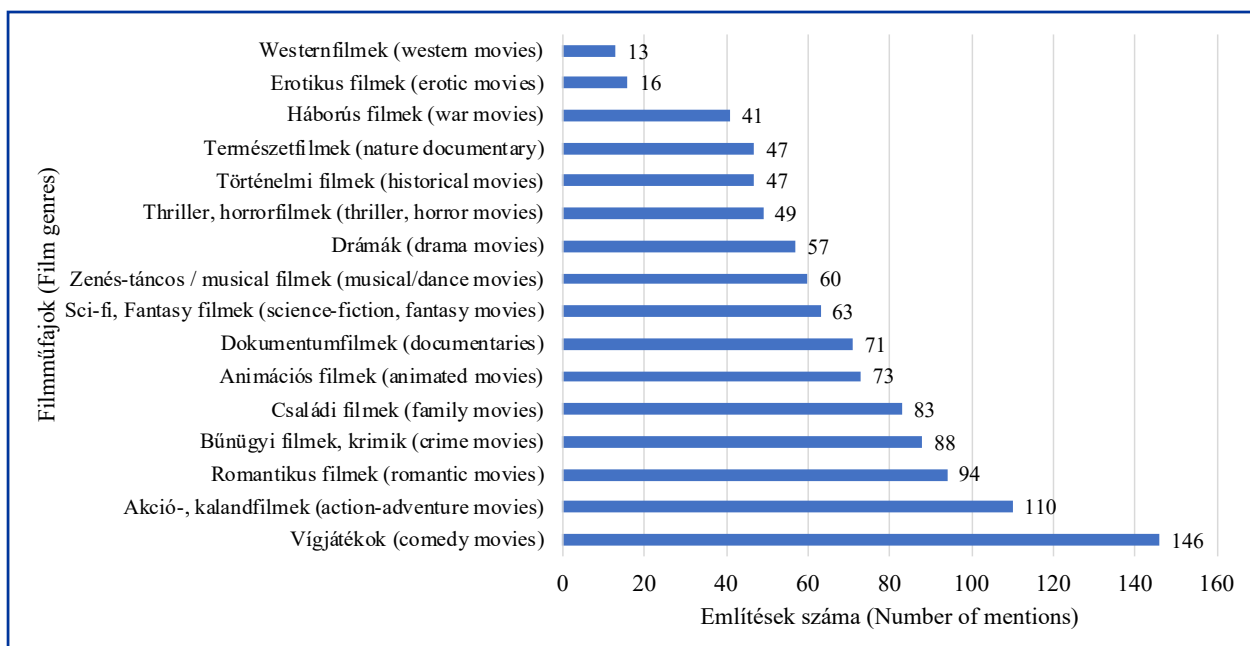
1. diagram: A filmnézés közkedvelt színterei (N=188)

Diagram 1. Popular Movie Watching Scenes (N=188)

Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2021 / Own survey and redaction, 2021

2. diagram: Film- és sorozatnézésre használt felületek otthoni keretek között (N=188)
Diagram 2. Surfaces used for film and serial watching at home (N=188)
Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2021 / Own survey and redaction, 2021

3. diagram: Közkedvelt filmműfajok (N=188) / Diagram 3. Popular movie genres (N=188)
Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2021 / Own survey and redaction, 2021

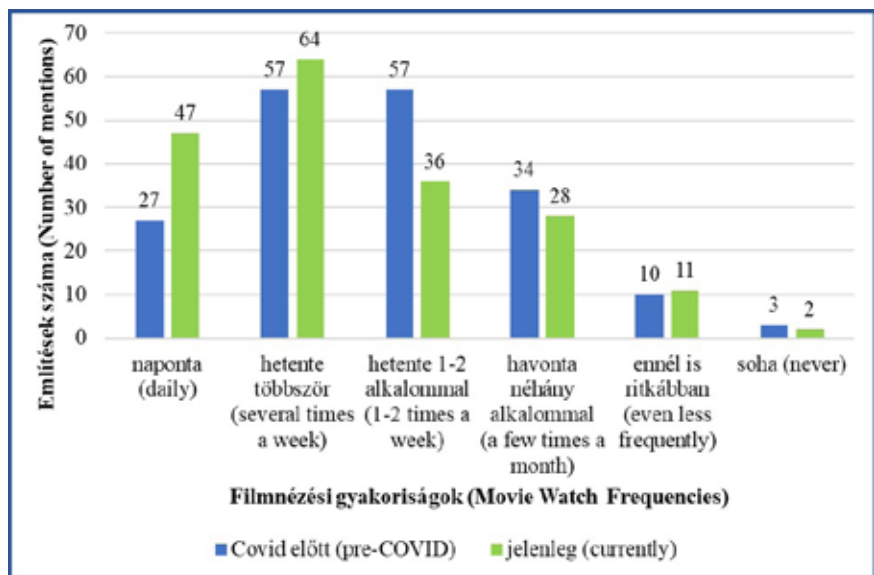
Az otthoni színtereket külön megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy a legtöbbször által használt felületek közé tartozik a szakirodalom által is alátámasztott legtöbb előfizetővel rendelkező Netflix (131; 72,4%) mellett a lineáris szolgáltatás, azaz a klasszikus tv-csatornák (96; 51,1%). A Netflix-közöniséget a válaszadók mintáján vizsgálva többségében a 18-30 éves korosztály (105; 80,2%) jelenti. A Youtube a Z generáció körében terjedt el (54; 61,4%). (2. diagram)

A különböző filmműfajok népszerűségére vonatkozóan 16 közül választhatták ki a résztvevők a számukra releváns válaszokat. A legkedveltebb műfajok közé a vígjátékok (77,2%) és az akció-, kalandfilmek (58,7%) tartoznak; legkevésbé populárisnak az erotikus (n=16; 8,5%) és a westernfilmek (n=13; 7%) bizonyultak. Érdekes adat, hogy átlagosan 6 (5,63)-féle filmműfajt is előnyben részesítenek a kitöltők. A minimum 10-fajta filmműfajt kedvelők aránya sem mondható túl alacsonynak (8,5%), a leggyakoribb azonban az 5-fajta kategória (n=31; 16,5%). (3. diagram)

Továbbá arra is választ kaphatunk a felmérésből, hogy a film- és sorozatnézésre fordított idő megemelkedését sokan megfigyelték magukon a korlátozások hatására.

A Covid előtti állapothoz képest kiugróan megnőtt (+74,1%-kal) a naponta rendszeresen filmet/sorozatot nézők száma (a teljes minta 25,0%-ára), hasonlóan jelentős (+12,3%-os) növekedés látható a heti többalkalmas filmnézők körében (a teljes minta 34,0%-ára).

Csökkenés figyelhető meg a ritkán filmet néző közönség körében (a hetente vagy havonta néhány alkalmas megtekintők száma 30,0%-kal csökkent a járvány előtti időszakhoz képest). (4. diagram)

4. diagram: Film- és sorozatnézési gyakoriságok Covid előtt és most (N=188) / Diagram 4. Movies and series watching frequencies before Covid19 pandemic and now (N=188). Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2021 / Own survey and redaction, 2021

KÖVETKEZTETÉSEK

A pandémia alatt az emberek átlagosan több időt szenteltek film- és sorozatnézésre, mint korábban, és legtöbb esetben erre olyan online felületeket használtak, mint a karantén időszak alatt felhasználói rekordokat döntő Netflix. Legkedveltebb műfaj a vígjáték, amely érthető, hiszen széles körű szórakoztatási funkcióval bír, megneveztet különböző stílusú humorjaival, amely utóbbi által különböző (s így széles) rétegeket képes kiszolgálni.

A pandémia ellenére (is) a válaszadók ragaszkodóak a hagyományos, beltéri mozi légköréhez, amely talán a hang- és fényhatások, nagy képernyő, társuló vendéglátó termék fogyasztási lehetőség következménye. Habár hazánkban a Fővárosi Önkormányzat döntése szerint a fővárosi színházakban, mozikban 2021. november 1-jétől a nézőtérén, illetve később 2021. november 20. óta minden beltéren újra kötelező az orrot és száját szabályosan elfedő maszk használata (2021:633. Korm. rend.), vélhetően nem fog, nem törvényszerű az offline mozi visszaszorulása. Ezt alátámaszt(hat)ja Liang et al. (2021) kutatási megállapításai: a fertőzés valószínűsége a megfelelően szűrt, keringetett levegő, illetve szabad levegő esetén akár 39,8, ill. 55,6%-kal csökkenhet; 9 üléssel távolabb ülve a fertőzött személytől a jobb oldalon, jobb hátul és hátul 84,9-92,3%-kal, 37,3-74,0%-kal, il-

letve 36,3-72,0%-kal kisebb, mintha csak 1 hellyel távolabb ülnénk. A fertőzés valószínűsége pedig 93,7%-kal csökkenthető, ha minden néző 75%-os hatékonyságú maszkot visel.

Habár többen úgy vélik, hogy a hagyományos mozik többsége elveszíti a pandémiás harcot, a fenti két vizsgálat megállapításai szerint még pandémiás helyzetben is a kínai kutatás eredményeit figyelembe véve viszonylag biztonságos tevékenységet jelent az offline moziban filmnézés maszkban. Így a társas és környezeti hatások is megőrizhetőek ebből a közegekből.

A későbbiekben lehetségessé válhat a kutatásunk adataiból akár a különböző járványidőszakok közötti összehasonlító elemzések elvégzése is.

IRODALOMJEGYZÉK

- 2021:633. (XI.18.) Korm.rend. a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet módosításáról. Magyar Közlöny. 2021/209. 9660-9661. o.
- Fritz, P. (2015) Mozi (a művészfilmek a művészeti ágba is tartozhatnak). In: Fritz, P. (Szerk.) Szellemi rekreáció: Rekreáció mindenkinek II. rész. Budapest, Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 97-98. o.
- Fritz, P. (2019) A rekreáció fogalma, rendszertani felosztása. In: Fritz, P. (szerk.): Alapfogalmak és jelentései a rekreáció területén: Rekreáció mindenkinek III. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 39-41. o.
- Gósi, Zs. – Magyar, M. (2019) Alternatív mozi élmények. Recreation. 9. 3. 30-32. o.

DOI: 10.21486/recreation.2019.9.3.3

Gósi, Zs. – Magyar, M. (2020) „Karantén kultúra” Magyarországon. Recreation. 10. 2. 40-42. o. DOI: 10.21486/recreation.2020.10.2.6

Gósi, Zs. (2020) Rekreáció a korlátozások alatt. In: Fokasz, N., Kiss, Zs., Vajda, J. (szerk.) Koronavírus idején. Replika Alapítvány, Budapest, 29-36. o.

Haroon, O. – Rizvi, S. A. R. (2020) COVID-19: Media coverage and financial markets behavior — A sectoral inquiry. Journal of Behavioral and Experimental Finance. 27. 100343. DOI: 10.1016/j.jbef.2020.100343

Ikker, Zs. (2021) Rengeteg új előfizetőt szerzett a Netflix. From: <https://pcworld.hu/pcw-lite/rengeteg-uj-elofizetot-szerzett-a-netflix-301027.html>

Liang, C., Jiang, S., Shao, X., Wang, H., Yan, S., Yang, Z., Li, X. (2021) Is it Safe to Reopen Theaters During the COVID-19 Pandemic? Frontiers in Built Environment. 7. 637277. DOI: 10.3389/fbuil.2021.637277

Magyar, M. (2016) Szabadtéri kulturális programok rekreációs szerepe. Recreation. 6. 2. 32-34. o. DOI: 10.21486/recreation.2016.6.2.4

Magyar, M. (2021) Film és rekreáció 1. – A pandémia árnyékában. Recreation. 11. 3. 30-33. o. DOI: 10.21486/recreation.2021.11.3.5

MTI (2021) Döbbenetes számokat közölt a Netflix, már több mint 200 millió előfizetője van. From: <https://www.origo.hu/gazdasag/20210120-vilagszerte-tobb-mint-200-millio-elofizetoje-van-a-netflixnek.html>

Peszeki, N. – Papp-Zipernovszky, O. (2017) A filmekbe való bevonódás, az emlékezet és a preferenciáitétel a médium függvényében. Szegedi pszichológiai tanulmányok diákszerzők publikációs fóruma. 4. 1. 2-22. o.